

11.11.2021

Ympäristövaliokunta
00102 EDUSKUNTA
YmV@eduskunta.fi

ASIA: U 56/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu energiaverodirektiivi)

Ympäristöministeriön kirjallinen lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriö kiittää ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu energiaverodirektiivi)

Nopeat ja laaja-alaiset päästövähennystoimet hillitsevät kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttamia haittoja ja riskejä sekä yhteiskunnalle että luonnolle. Hallitustenvälisen ilmastomuutospaneeli IPCC:n elokuussa 2021 julkistama kuudenteen arviointiraporttiin koostettu tutkimustieto osoittaa, että ilmaston lämpenemisestä johtuvat muutokset ovat ennennäkemättömän laajoja, nopeita ja osin peruuttamattomia. Raportti alleviivaa päästövähennystoimien kiireellisyyttä ja toteaa ilmastomuutoksen johtuvan yksinomaan ihmisen toiminnasta. Maapallon keskilämpötila on jo noussut noin 1,1°C esiteolliseen aikaan verrattuna (ajanjaksosta 1850-1900 ajanjaksoon 2011-2020). Arktisella alueella ilmasto lämpenee jopa yli kaksinkertaisella vauhdilla suhteessa maapallon keskimääräiseen lämpenemisvauhtiin, mikä vaikuttaa pohjoisena maana erityisesti Suomeen.

Ilmastomuutoksen tehokkaammalla torjunnalla on kiire ja tarvitaan entistä tiukempia päästövähennystavoitteita, -toimia ja -päätöksiä. Ihmistoiminnan vaikutus on jo muuttanut sään ja ilmaston ääri-ilmiöiden esiintymistä kaikkialla maapallolla. IPCC:n mukaan 1,5 °C lämpenemisen taso ylitetään todennäköisesti viimeistään 2030-luvun alkupuolella. Lämpötilan nousu voidaan pysäyttää vain vähentämällä viipymättä ihmistoiminnasta aiheutuvat hiilidioksidin päästöt nollaan ja leikkaamalla muiden ilmastoa lämmittävien yhdisteiden päästöjä voimakkaasti. Päästöjen vähentämisen lisäksi ilmastomuutoksen torjuminen vaatii hiilidioksidin sitomista ilmakehästä.

Ympäristöministeriö yhtyy kirjelmässä U 56/2021 vp esitettyihin kantoihin ja haluaa korostaa ja tuoda esille seuraavia näkökohtia:

- Nykyinen energiaverodirektiivi ei ole EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden mukainen. Se ei edistä kasvihuonepäästövähennyksiä, energiatehokkuutta eikä investointeja ja siirtymää fossiilisista polttoaineista sähkön ja vaihtoehtopolttoaineiden käyttöön. Näin olleen energiaverodirektiivin uudistamisen tarve on ilmeinen kun ilmastopolitiikan kunnianhimon tasoa nostetaan.
- Päästökaupan ohella energiaverodirektiivi on keskeinen instrumentti päästöjen hinnoitteluksi ja päästöjen vähentämiseksi. Ehdotuksessa energiaverotus perustuisi polttoaineen energiasisältöön ja välillisesti ehdotettu veroluokkien välinen porrastus sisältäisi myös hiilidioksidiohjausta. Varsinainen hiilidioksidipäästöjen hinnoittelu hoidettaisiin pääosin päästökauppajärjestelmän laajentamisella uusille sektoreille, kuten liikenteeseen, lämmitykseen ja merenkulkuun ja päästökaupan tehostamisella lentoliikenteen osalta.
- Johtuen Suomen energiankulutusrakenteesta, edistyksellisestä energiaverorakenteesta ja korkeista verotasoista, komission arvioimat direktiiviehdotuksen vaikutukset vuoteen 2035 mennessä Suomen kasvihuonekaasupäästöihin ovat vähäiset.
- Ympäristöministeriön näkökulmasta energiaverouudistuksella on tärkeä rooli taakanjakosektorin tavoitteen saavuttamisessa. Tältä osin ehdotuksilla ja niiden toteutuksella voi olla tavoitteiden saavuttamista edistäviä tai haittaavia vaikutuksia sekä vaikutuksia tavoitteiden saavuttamisen kustannuksiin esimerkiksi:
 - Turpeen verotason yhtenäistäminen kivihiilen ja muiden fossiilisten lämmityspolttoaineiden kanssa ilman siirtymäaikaa tarkoittaisi joko turpeen verotason huomattavaa nostamista tai muiden fossiilisten polttoaineiden verotasojen alentamista. Turpeen verotason nostaminen vähentäisi hiilidioksidipäästöjä erityisesti taakanjakosektorilla, kun taas muiden polttoaineiden verotason alentamisella olisi päästöjä lisäävä vaikutus.
 - Biopolttoaineiden nykyistä parempi huomioiminen energiaverodirektiivissä ja vähimmäisverojen nousu kokonaisuutena edistäisi siirtymistä uusiutuvien energialähteiden käyttöön. Koska Suomen verojärjestelmässä biopolttoaineita verotetaan jo nyt alhaisemmalla verokannalla kuin fossiilisia polttoaineita, muutos ei kuitenkaan olisi niin merkittävä kuin monissa muissa maissa.

- Suomessa biopolttoaineiden käytön edistäminen tapahtuu jakeluvelvoitteen avulla, jolloin biopolttoaineen verotasolla ja hinnalla ei ole niiden käyttömäärän kannalta merkitystä. Ehdotetut biopolttoaineiden vähimmäisverotasojen alennukset voisivat kuitenkin lisätä jäsenmaiden välistä kilpailua biopolttoaineista jäsenmaita koskevien taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteiden toteuttamiseksi, mikä lisäisi paineita nestemäisten biopolttoaineiden kysyntään ja siten hintoihin.
- Energiaverodirektiivin uudistaminen voi osaltaan edistää myös lento- ja laivaliikenteen päästöjen vähentämistä.
 - Lentoliikenteen ja merenkulun polttoaineiden verottamiseen ympäristön ja muiden liikennemuotojen neutraalin kohtelun kannalta voisi olla sinänsä perusteita. Veromuutoksia tulee tarkastella yhdessä 55-valmiuspaketin muiden ehdotusten kanssa.
 - Ehdotus ei sisällä arviota energiaverotuksen vaikutuksista meriliikenteen päästöihin, mutta komissio tuo esille osana 55-valmiuspakettia annetun meriliikenteen päästökauppaehdotuksen vaikutusarvioinnissa, että meriliikenteen päästöjä vähentäisi ensisijaisesti vaihtoehtoisten polttoaineiden lisääminen, jonka lisäksi komissio esittää päästökaupan laajentamista meriliikenteeseen.
 - Komission vaikutusarvion mukaan lentojen kysynnän väheneminen ja polttoainetehokkuuden parantaminen vähentäisi lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjä ETA-alueella noin 10 prosenttiavuoden 2030 tasossa polttoaineveron käyttöönoton seurauksena.
- Uudelleenlaadittua energiaverodirektiiviä koskeva ehdotus on osa 55 – valmiuspakettia, jonka ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia. Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä, että valmiuspaketin kunnianhimon tason ylläpitäminen kokonaisuutena varmistetaan ja että neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää.